न हि कश्चित् क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्म्मकृत्। कार्य्यते ह्यवशः कर्म्म सर्व्वः प्रकृतिजैर्गुणैः। ८५५
कर्म्मेन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन्। इन्द्रियार्थान् विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते।
यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्ज्जुन। कर्म्मेन्द्रियैः कर्म्मयोगमसक्तः स विशिष्यते।
नियतं कुरु कर्म्म त्वं कर्म्म ज्यायो ह्यकर्म्मणः। शरीरयात्राऽपि च ते न प्रसिध्येदकर्म्मणः।
यज्ञार्थात् कर्म्मणोऽन्यत्र लोकोऽयं कर्म्मबन्धनः। तदर्थं कर्म्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर।
सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः। अनेन प्रसविष्यध्वमेष वोऽस्त्विष्टकामधुक्। ८६०
देवान् भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः। परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ।
इष्टान् भोगान् हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः। तैर्द्दत्ता न प्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः।
यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्व्वकिल्बिषैः। भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात्।
अन्नात् भवन्ति भूतानि पर्ज्जन्यादन्नसम्भवः। यज्ञात् भवति पर्ज्जन्यो यज्ञः कर्म्मसमुद्भवः।
कर्म्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवं। तस्मात् सर्व्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितं। ८६१
एवं प्रवर्त्तितं चक्रं नानुवर्त्तयतीह यः। अघायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति।
यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः। आत्मन्येव च सन्तुष्टस्तस्य कार्य्यं न विद्यते।
नैव तस्य कृते नार्थो नाकृतेनेह कश्चन। न चास्य सर्व्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः।
तस्मादसक्तः सततं कार्य्यं कर्म्म समाचर। असक्तो ह्याचरन् कर्म्म परमाप्नोति पूरुषः।
कर्म्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः। लोकसङ्ग्रहमेवापि सम्पश्यन् कर्त्तुमर्हसि। ८७०
यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः। स यत् प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्त्तते।
न मे पार्थास्ति कर्त्तव्यं त्रिषु लोकेषु किञ्चन। नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त्त एव च कर्म्मणि।
यदि ह्यहं न वर्त्तेयं जातु कर्म्मण्यतन्द्रितः। मम वर्त्मानुवर्त्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्व्वशः।
उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्य्यां कर्म्म चेदहं। सङ्करस्य च कर्त्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः।
सक्ताः कर्म्मण्यविद्वांसो यथा कुर्व्वन्ति भारत। कुर्य्याद्विद्वांस्तथाऽसक्तश्चिकीर्षुर्लोकसंग्रहं। ८७५
न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्म्मसङ्गिनां। जोषयेत् सर्व्वकर्म्माणि विद्वान् युक्तः समाचरन्।
प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्म्माणि सर्व्वशः। अहङ्कारविमूढात्मा कर्त्ताऽहमिति मन्यते।
तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्म्मविभागयोः। गुणा गुणेषु वर्त्तन्त इति मत्वा न सज्जते।
प्रकृतेर्गुणसम्मूढाः सज्जन्ते गुणकर्म्मसु। तानकृत्स्नविदो मन्दान् कृत्स्नविन्न विचालयेत्।
मयि सर्व्वाणि कर्म्माणि सन्न्यस्याध्यात्मचेतसा। निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः। ८८०
ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः। श्रद्धावन्तोऽनसूयन्तो मुच्यन्ते तेऽपि कर्म्मभिः।
ये त्वेतदभ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतं। सर्व्वज्ञानविमूढांस्तान् विद्धि नष्टानचेतसः।
सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि। प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति।
इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ। तयोर्न्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपन्थिनौ।